

'תכנית אירופה'

תוכניתה של 'קבוצת העבודה' בסלובקיה להציל בתשלום כופר את יהדות אירופה מהשמדה.

בקיץ 1942 שמה לה קבוצת הפעילים, שהתארגנה ב'מרכז היהודים' בסלובקיה, למטרה להביא לידי הפסקת גירוש יהודי סלובקיה להשמדה. בין אותם שעליהם ביקשו להשפיע, היה גם דיטר ויסליצני, יועץ הס"ס לשאלת היהודים ליד ממשלת סלובקיה. הקבוצה קיוותה לשכנע אותו בתשלום סכום נכבד של 40,000-50,000 דולרים. ואומנם, הגירושים נפסקו לאחר שהגיע לידי ויסליצני הכסף. אין כול הוכחה שהתערבותו של ויסליצני היא שהביאה לידי הפסקת הגירושים, או שבכלל היתה התערבות מצד כלשהו להפסיק את הגירושים, אך אנשי הקבוצה האמינו בכך. בעקבות מה שנחשב בעיניהם להצלחה זו הגה הרב מיכאל דב ויסמנדל, ממנהיגי הקבוצה, הצעה לנסות ולהביא לידי הפסקת ההשמדה במחנות ההשמדה בפולין ולסייע לאותם שכבר גורשו. בעזרת קשריהם של חברי הקבוצה גיזי פלישמן ואנדרי שטיינר עם ויסליצני, באמצעות המהנדס קרל הוכברג, עובדה תוכנית, והיא מכונה 'תוכנית הרבנים' (על-שם שני הרבנים שחתמו על מכתבים אל מוסדות יהודיים, וייס-מנדל וארמין-אבא פרידר, רב הקהילות הבלתי-חרדיות וחבר 'קבוצת עבודה'), וה'תוכנית הגדולה' (הצלת כול יהודי אירופה, לעומת ה'תוכנית הקטנה' להצלת יהדות סלובקיה). תמורת הפסקת הגירושים וההשמדה היה על יהודי העולם החופשי להעביר לידי הגרמנים סכום גדול במטבע קשה, לפי אחת הגירסות – שניים-שלושה מיליוני דולרים.

המשא-ומתן בעניין ת"א התנהל מסתיו 1942 עד שהופסק בידי ויסליצני באוגוסט 1943. במהלך המשא-ומתן ניסתה 'קבוצת העבודה' להציל באמצעות ויסליצני את יהדות יוון וליצור מגע בין הס"ס ובין כמה ממנהיגי יהדות הונגריה.

אנשי 'קבוצת העבודה' היו משוכנעים שת"א נכשלה מכיוון שלא הגיעו הכספים הנדרשים. התשובות שנתקבלו מגופים ממוסדות יהודיים, בשווייץ ובקושטא אמרו, שהכספים הדרושים אינם בנמצא, ושחל איסור להעביר כספים לידי מדינות ה'ציר'. משא-ומתן שניהלו הגרמנים בהונגריה להצלת היהודים, 'סחורה תמורת דם' (ראה ברנד, יואל) היה המשך ישיר של ת"א. עדיין מתנהלים ויכוחים נוקבים על התוכנית. עד כה לא נמצאה שום הוכחה חד-משמעית לכך, כי הס"ס אומנם היה מוכן להסדר עם היהודים תמורת ממון. מצויות רק עדויות של חברי 'קבוצת העבודה' ושל ויסליצני. מצד שני נתקלו לעיתים הפניות והתחינות של חברי 'קבוצת העבודה' בזלזול, בוז וקשיחות-לב. מאז ליוו תסכול ומרירות את חברי הקבוצה.

